

Кой поръчва обяда

Дълги години калайджии от ломско изхранвали многобройната си челяд с бащиния занаят. Няколко по онова време Интернет, мобилни телефони, таксите, изделия от тефал или йенско стъкло. Домакинските съдове били единствено дървени, глинени или медни. Затова калайджийският занаят бил много престижен, майстор-калайджия да ти гоиде в дома, все едно компютърен инженер посрещаш... Всеки от ломските калайджии си имал район за работа, който обслужвал периодично. Така например Аджо калайдисвал съдовете в Дългошевици и Ковачица, Бази работел в Орсоя, Сливата в Добридол, Шанко в Долно Линево и Станево и т. н. Вземали майсторите инструментите и техниката си в конопен чувал и пеша пътували десетките километри до селото, в което ще работят...

Случило се в един есенен ден, когато дините и пъпешите в бостаните греели от сладост, Аджо, майстор-калайджия от с. Момин брод, да пристигне в Дългошевици, селските съдове да презледа и обработи. С него като чирак бил и Николи, който по-късно станал хем майстор, хем зет на Аджо.

- Добра среща, Пено - рекъл Аджо на стопанката, при която редовно отсядал и работел съдовете на цялото село - приготвила ли си съдовете за ремонт и калайдисване?

- Леле, Аджо, ти жив ли си? - смяно отвърнала жената.

- Що ма, Пено? Що ме питаш жив ли съм, не ми ли личи?!

- Ама как така бе, Аджо! Оня ден мина Шанко, калайджията, и рече, че си се поминал... и калайдиса съдовете! Боже, Боже!... Но нищо, Аджо, има работа. Комшийските съдове не ги е работил, ти ще си ги работиш. Настанявайте се с момчето, спокойно. Само кажете какво да ви сготвя за обяд?

- Боб сготви стопанке, боб - викнал Николи, младият чирак.

На Аджо му се смрачило от това събитие, но си затраля.

- Добре Пено, боб да бъде! Щом момчето иска, нека да е боб!

Събрали съдовете двамата - котли, тигани, тенсии, запалили огъня и работили, докато дошло време за обяд. Донесла им стопанката обяда, пък им сложила и руйна любеница за десерт, така казват на динята в ломско. Падал си по бобеното ястие чиракът, а хич и хабер нямал какви ги преживява майсторът му в този съблимен за него момент. Свикнал само на печено, Аджо едва се въздържал да не изсипе боба върху главата на самозабравилния се чирак. Погледал, погледал, пък взел ножа. Разрязал голямата любеница и... сложил руините ѝ парчета в боба на Николи:

- Яж, Кольо, яж! И друг път да знаеш, че майсторът поръчва обяда! Да ти е сладко!...

Петър БОРИСОВ

Коледно преживяване в Андалусия

За разлика от повечето испанци, които насочват религиозната си страст към Дева Мария, ромите повече се идентифицират с Исус, тъй като и той е имал съдбата на скиталец в жизнения си път.

Веднъж един възрастен ром ми каза: "Приличал е на нас по това, че на едно място изкарваме парите си, а на друго ги харчим." Освен това фактът, че Исус е бил гонен и преследван, също кара ромите да го чувстват по-близо до сърцето си, след като и на тях са гледали като на нежелани бродяги в страните, през които са минали в своята хилядолетна одисея.

В град Монтефрио, в който една пета от петхилядното население са роми, жителите на двата квартала Ел Коро и Ла Солана много обичат да се забавляват на всички празници - сватби, кръщенета, рождени дни и т. н., с изключение на погребенията. Като формулата на веселието винаги е една и съща - фламенко. Ромите в Андалусия може би са единственият народ в Европа, който не признава музиката в самота, и за да пее и да танцува, трябва всички да са събрани заедно.

Самите испанци като всички латинци наистина отбелязват Коледата, но хитанос са като нас, англосаксонците: те ликуват в деня на раждането на Спасителя - 25 декември. И докато останалата част от гражданите си отсипва след поглъщането на много алкохол до късно през нощта, ромите излизат от къщите си към 10 часа на следващата сутрин и тръгват да се викат от врата на врата, докато не се съберат всички.

Шумната процесия се спуска от хълмовете към центъра на града и към голямата кръгла църква на Монтефрио (единствената по рода си в Испания, повтаряща като архитектура

онази, която е издигната върху гроба на Агриан в Рим). Смуглите матрони си пробиват път към наредените в кръг певци, чиито гласове и пляскания с ръце се издигат към леденото синьо небе като изблик на неугържима енергия. Даже нелепите обувки на платформи и мини полите от изкуствена кожа на момичетата с гарваново черни очи не са в състояние да повлияят на чувството, което винаги съм имал: че това е същият звук, който се е чувал покрай огньовете в катуните, между караваните, спящите кучета и плаещите бебета на номадите, предците на ромите. Винаги съм водил мои гости на площада, за да им покажа, че някои съвременни испанци все още са способни да се забавляват без помощта на високоговорители от камион и на електронни инструменти.

А историята, която искам да разкажа, се случила на Коледа преди повече от 15 години, когато аз се върнах в града след двадесетгодишно скитане по света. Мисля, че ще ми простите това отклонение в разказа, след като почувствате колко е затрогваща. При добро въображение човек може да види в нея коледно послание.

По това време аз се бях сприятелил с Франки, вдъхновен млад китарист, който сега е утвърден изпълнител, както и с неговата майка Кастодия. Та тя ми каза, знаейки какъв голям почитател съм на фламенко, да отида на площада сутринта на Коледа и да видя какво правят циганите. Отидох с фотоапарата си и направих няколко чудесни снимки.

Ромите обичат да ги снимат и обикновено с още по-голяма жар танцуват, ако знаят, че някой ги снима, но един мъж ми забрани да го снимам. Този интересно изглеждащ човек с дълги мустаци, шапка с голяма периферия, жилетка и бастун, закачен на ръката му, беше глухоням, каквито бяха и двете му дъщери, с

които вървеше. Та той с жестове и с някакви неясни звуци категорично ми даде да разбера, че не желае да го снимам. Щях напълно да забравя тази случка, ако в години по-късно не бях посетен във вилата си край града от неговите две дъщери. От техните жестове и звуци разбрах две думи: "тата" и "снимка". Отидох с тях в града и там дъщерите ми обясниха, че баща им починал наскоро, но от него останала само една единствена снимка, когато служил като войник по време на Гражданската война, и те много страдали, а моята приятелка Кастодия им казала, че аз сигурно съм го заснел на онази Коледа. Както е известно, някои хора вярват, че фотографията улавя душата на човека. И въпреки че не може да се каже, че това е характерно точно за ромите в Андалусия, нямаше съмнение, че за много от тях снимката наистина е нещо повече от снимка. От местния фотограф, мой приятел, знаех, че ромите винаги искат да бъдат заснети в цял ръст, от шапката с периферия до лъснатите им обувки. Та сестрите искаха от мен снимка, която, ако въобще съществуваше, сигурно беше на тавана ми в Бразилия. И не можеха да си представят, че не бих могъл да отида заради тях там, за да им я дам. Защото без снимка нямало как хората да оплачат баща си. В края на краищата аз презледах всички си негативи, намерих заснетото в онзи коледен ден и помолих приятеля си Федерико да идентифицира евентуално на тях бащата. А сестрите, щом им показах негативите, веднага посочиха една снимка на най-малко 30 души, танцуващи и пеещи, на която имаше и един мъж в гръб. Аз извиках: "Та той не се вижда!" И този път разбрах и трите думи, които те изрекоха: "Но това е той!"

... Почувствах се като Дядо Коледа. Сестрите и до днес ме обожават.

Лоуренс БЪОМЕ